

sobota, 13.02.2021

Wielki Post 2021

Środa Popielcowa rozpoczyna okres czterdziestodniowego przygotowania do największej chrześcijańskiej uroczystości - Świąt Paschalnych. Wielki Post, bo tak nazywa się ten okres, trwa do początku liturgii Mszy Wieczery Pańskiej sprawowanej w Wielki Czwartek.

Już w II wieku, dla lepszego przygotowania do przeżycia Świąt Paschalnych, dodano dwa dni postu przed tym świętem. Wspomina o tym Tertulian (+ ok. 240), Św. Ireneusz (+ ok. 202) pisze, że za jego czasów zwyczaj ten istniał również w Galii: ku czci 40-dniowego postu Pana Jezusa był nakazany post 40-godzinny (obowiązywał zatem w Wielki Piątek i w Wielką Sobotę). W wieku III poszczono już cały tydzień. Wreszcie na początku wieku IV wprowadzono post 40-dniowy na pamiątkę postu Jezusa Chrystusa. Po raz pierwszy wspomina o tym św. Atanazy z Aleksandrii w liście pasterskim z okazji Wielkanocy z 334 r. Chodziło o to, aby jak najlepiej przygotować wiernych do świąt wielkanocnych.

Według świadectwa Egerii (w. IV) post 40-dniowy był powszechnie znany. Potwierdza to także św. Cyryl Jerozolimski, kiedy pisze w swoich katechezach o 40 dniach pokuty. Na Wschodzie jednak Wielki Post obchodzono przez 8 tygodni, a to dlatego, że soboty i niedziele były wolne od postu. Chodziło więc o uzupełnienie pełnych 40 dni postu. W wieku VI w Rzymie post rozpoczął się 6 tygodni przed Wielkanocą. Jednak po odliczeniu niedziel, w które nigdy nie poszczono, post trwał właściwie tylko 36 dni. Dlatego w wieku VII dodano brakujące dni i wyznaczono jako początek Wielkiego Postu Środę Popielcową. Ostatecznie środa jako początek Wielkiego Postu weszła na stałe do tradycji rzymskiego kościoła w 1570 roku. Od św. Grzegorza I Wielkiego (+ 604) datuje się powstanie "przedpościa". Na trzy tygodnie przed Wielkim Postem wprowadzał Kościół fioletową, pokutną barwę szat liturgicznych, z modlitw i śpiewów usuwano radosne Alleluja, do roku zaś 1248 w tym czasie obowiązywał również post, chociaż w formie złagodzonej.

We wspomnianym 1248 roku papież Innocenty IV skrócił Wielki Post, wyznaczając go od Środy Popielcowej. Przedpoście było więc rodzajem przedśmionki, wprowadzającego w nastrój Wielkiego Postu. Reforma liturgiczna ostatnich lat Przedpoście zniósł. W Polsce Wielki Post zachowywano wraz z Przedpościem (łącznie 70 dni) jeszcze w niektórych stronach w wieku XVIII, a nawet XIX. W niedzielę post nie obowiązywał i dotąd nigdy nie obowiązuje - każda niedziela bowiem ma charakter uroczystości.

Sam zwyczaj posypywania głów popiołem na znak żałoby i pokuty, celebrowany w Środę Popielcową, znany jest w wielu kulturach i tradycjach, m.in. w starożytnym Egipcie, u Arabów i w Grecji. W liturgii pojawił się on w VIII w. Pierwsze świadectwa o święceniu popiołu pochodzą z X w. W 1091 r. papież Urban II wprowadził ten zwyczaj jako obowiązujący w całym Kościele. W tym też czasie ustalono, że popiół do posypywania głów wiernych ma pochodzić z palm poświęconych w Niedzielę Palmową poprzedniego roku.

W Środę Popielcową - zgodnie z kanonami 1251-1252 Kodeksu Prawa Kanonicznego - obowiązuje wstrzemięźliwość od pokarmów mięsnych i post ścisły (trzy posiłki w ciągu dnia, w tym tylko jeden - do syta). Prawem o wstrzemięźliwości są związani wszyscy powyżej 14. roku życia, a prawem o poście - osoby pełnoletnie do rozpoczęcia 60. roku życia. Prawo kanoniczne nie nakłada na wiernych natomiast obowiązku uczestniczenia w tym dniu w Eucharystii (choć jest to powszechną praktyką, z której nie powinno się rezygnować bez ważnej przyczyny).

W całym Kościele w Wielkim Poście odbywały się nauki, które dawał kandydatom do przyjęcia Chrztu świętego sam miejscowy biskup. On także przeprowadzał końcowy egzamin i uroczystość udzielał tego sakramentu w noc wielkanocną przed świętem pamiątki Zmartwychwstania Pańskiego wobec całej wspólnoty kościelnej. Do dziś zaleca się, by chrzest osób dorosłych odbywał się właśnie w Wigilię Paschalną i był poprzedzony tzw. skrutyniami, odbywanymi się na przestrzeni Wielkiego Postu.

W okresie Wielkiego Postu, który jest czasem pokuty i nawrócenia, Kościół, przypominając słowa Jezusa, proponuje trzy drogi przybliżania się do Boga: post, jałmużnę i modlitwę. Liturgia tego okresu jest dość wyciszona. Dominującym kolorem szat liturgicznych jest fiolet. Z obrzędów Mszy świętej znika uroczysty hymn "Chwała na wysokości Bogu" (śpiewany jedynie w czasie przypadających w Wielkim Poście uroczystości, np. św. Józefa - 19 marca, czy Zwiastowania Pańskiego - 25 marca) oraz radosna aklamacja "Alleluja" (nawet w uroczystości i święta) śpiewana przed odczytaniem fragmentu Ewangelii (zastępuje ją aklamacja "Chwała Tobie, Królu wieków" albo "Chwała Tobie, Słowo Boże"). Zakazane jest przyozdabianie ołtarza kwiatami, zaś gra na instrumentach

PARAFIA PW. ŚW. MIKOŁAJA
KOPERNIKI 73-48-707 NYSAV
w celu podtrzymania śpiewu. Z rzadka także odzywają się dzwony. Jedynym wyjątkiem jest Niedziela Wielkiego Postu, zwana Niedzielą Laetare (łac. "Wesel się" - od pierwszych słów introitu). W okresie Wielkiego Postu zabroniony jest udział w zabawach. Organizuje się także zwykle kilkudniowe rekolekcje, które mają pomóc w dobrym przeżyciu tego czasu. W wielu kościołach zachował się zwyczaj ustawiania krzyża, przy którym można klęknąć i ucałować rany Chrystusa. Zwykle stoją przy nim świece i kwiaty.

Zmiany następują także w Liturgii Godzin. W Godzinie Czytań w niedziele nie odmawia się hymnu "Ciebie, Boga, wystawiamy". W formułach rozpoczynających każdą Godzinę oraz w kilku innych częściach (np. responsoriach) opuszcza się radosne "Alleluja".

Zmieniają się także przepisy dotyczące wspomnień obowiązkowych i dowolnych. Obchodzi się je jako tzw. wspomnienie dodatkowe. Oznacza to, że w liturgii Mszy św. można odmówić kolektę z tego wspomnienia. W Liturgii Godzin natomiast w Godzinie Czytań, obok dwóch czytań z dnia bieżącego, dodaje się trzecie - ze wspomnienia i kończy Godzinę modlitwą o świętym. W Jutrzni i Nieszporach używa się tekstów z dnia bieżącego, po modlitwie końcowej dodaje się jeszcze antyfonę o świętym i drugą modlitwę ze wspomnienia. Zachowuje się fioletowy kolor szat liturgicznych. W soboty nie obchodzi się wspomnienia Najświętszej Maryi Panny.

Środa Popielcowa i Niedziele Wielkiego Postu mają pierwszeństwo nawet przed uroczystościami. Dni powszednie Wielkiego Postu ustępują natomiast świętom i uroczystościom, chociaż zachowują pierwszeństwo przed wspomnieniami